

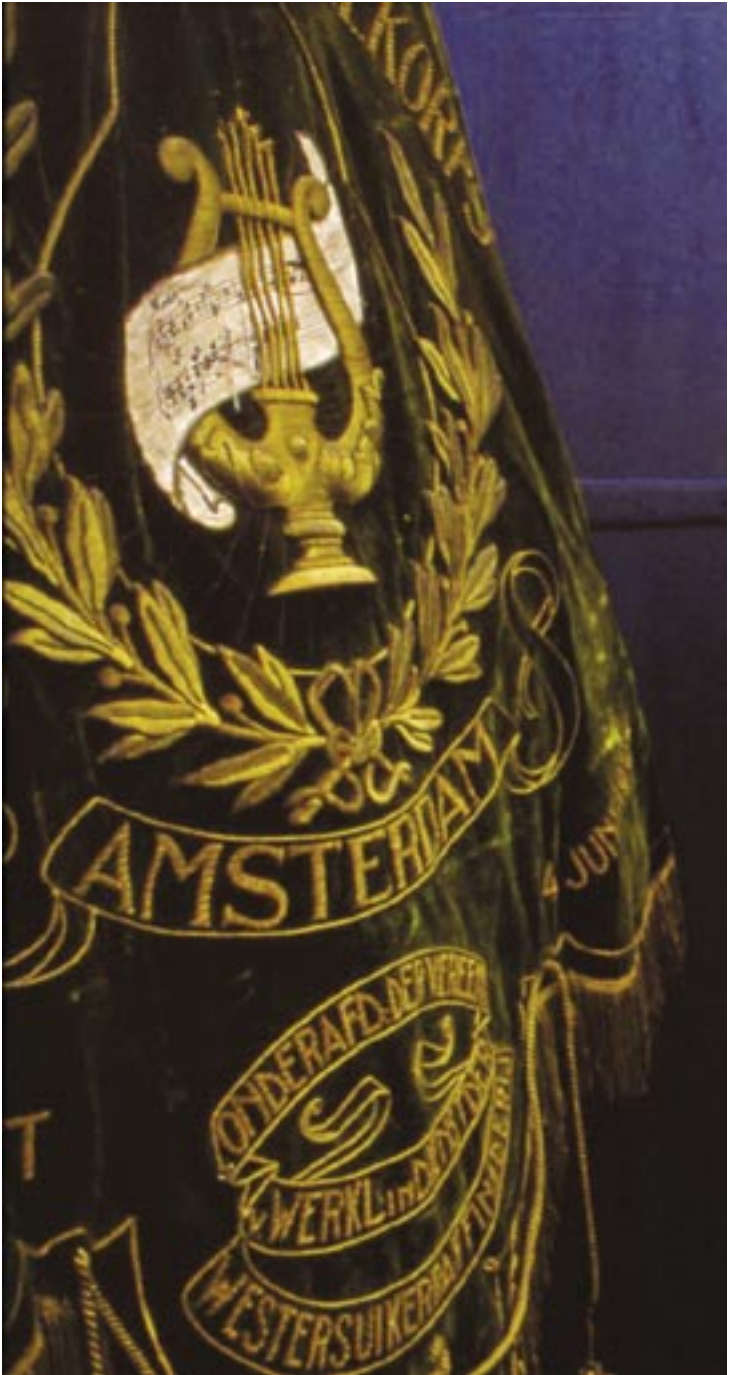
JUBILEUMUITGAVE

WESTER HARMONIE

1904-2004

TE VEEL VRIJEN TIJD

OP VRIJDAGAVOND NAAR DE WESTER: HONDERD JAAR

door oefening en het bespelen van muziek-instrumenten het muzikale gevoel der leden te ontwikkelen en het onderlinge gezellige verkeer te bevorderen.

Dat was het doel volgens het reglement van het Wester Harmoniekorps uit 1904. Nu zijn we honderd jaar verder. Wat gebeurt er in honderd jaar, wat blijft hetzelfde, wat verandert er? Wat betekent het om nu mee te spelen, en hoe was dat vroeger? De geschiedenis van de Wester ligt verborgen in herinneringen, jaarverslagen, ledenlijsten, programma's, notulen, brieven, krantenberichtjes en foto's. Het is na honderd jaar hoog tijd om daar eens in te duiken.

Lid zijn betekent elke week een repetitie, thuis wel of niet (genoeg) oefenen, en af en toe een concert. Voor een aantal mensen komt daar nog een inspanning bij in de vorm van organisatie, transport of bestuurswerk. En dat doet iedereen voor zijn plezier. Als we naar de ledenlijst kijken, zien we dat voor velen de band met het orkest sterk en vaak langdurig is. Het is nog niemand gelukt om honderd jaar lid te blijven maar sommigen zijn toch een eind in die richting gekomen.

De 'jongste' leden van de Wester Harmonie zullen nauwelijks weet hebben van de oorsprong van het orkest, hoewel de naam Wester misschien nog een vaag belletje doet rinkelen in verband met de strooppot. De 'oudste' leden daarentegen hebben nog herinneringen aan het Wester Suiker verleden of aan het Sloterdijkse orkest Crescendo.

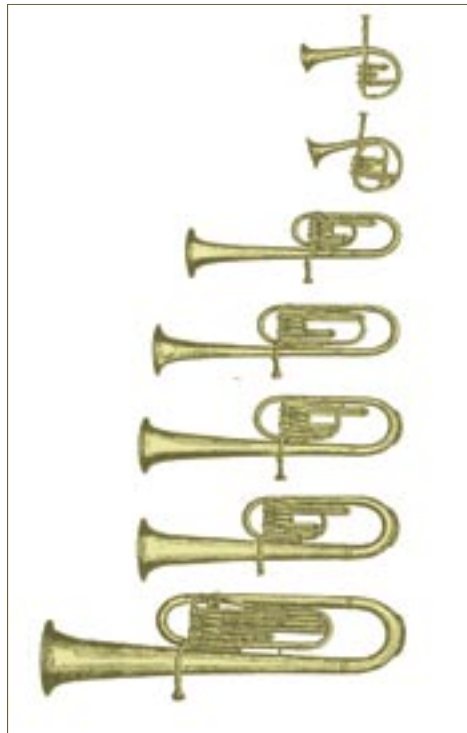
Wat is een harmonie, wat is dit voor orkest, en wat is er allemaal gebeurd? Voor de een zal dit boekje een feest der herkenning zijn. Voor de ander een tot nu toe onbekend verleden dat open gaat.

Voor leden, oud-leden, vrienden en buitenstaanders hopen we antwoord te geven op de vraag *Waarom gaan we elke vrijdag?*

DE HARMONIEORKESTEN, HOE HET BEGON

Een harmonieorkest is een blaasorkest, bestaande uit een aantal houten en koperen blaasinstrumenten, een slagwerkgroep en soms een strijkbas. De groep houtblazers bestaat uit fluiten, hobo's, fagotten, saxofoons en klarinetten, waarvan de eerste soloklarinettist de concertmeester is (zoals de eerste violsolist bij een symfonieorkest). De koperblazers zijn de trompetten, hoorns, trombones, baritons en bassen. Het slagwerk bestaat uit drumstel, pauken, klein slagwerk (triangel, bongo's, tamboerijn enz.) en verschillende melodie-instrumenten zoals klokkenspel en xylofoon. In tegenstelling tot een harmonie heeft een fanfare geen houtblazers.

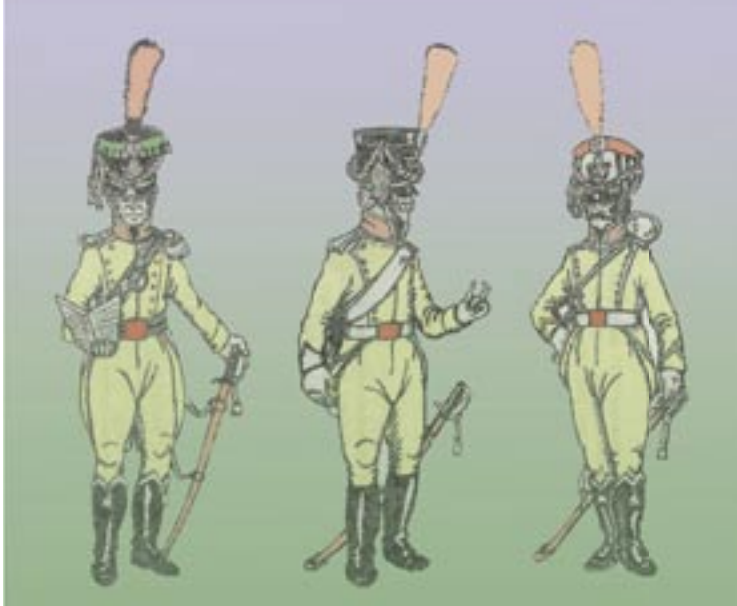

De harmonie en fanfare zijn ontstaan naar het voorbeeld van de militaire kapellen. Het begin daarvan ligt in de Renaissance (1400-1600). Toen ontstond het verband tussen bepaalde muziekinstrumenten en hun gebruik in legeronderdelen. Zo waren de trommen en de pijperfluiten (houten dwarsfluiten zonder kleppen) bij het voetvolk (infanterie) en de trompetten en de pauken bij de bereden wapens (cavalerie) in gebruik.

Lodewijk XIV, de zonnekoning van Frankrijk (1639-1715), had grote belangstelling voor de kunst en het leger, twee interessen die in de militaire muziek verenigd werden. In 1670 maakte hofcomponist Jean-Baptiste Lully de eerste reglementering voor de militaire muziek. Uit deze tijd stamt ook de eerste marsmuziek voor blaasorkest.

De negentiende eeuw werd een bloeiperiode voor de blaasmuziek, vooral in Frankrijk. De militaire muziek verloor zijn oorspronkelijke functie. Op de slagvelden was muziek overbodig geworden want nieuwe wapens overstemden de trompetsignalen en nieuwe transportmiddelen vervingen de lange marsen van de infanterie op tromgeroffel. Het blaasorkest werd nu gebruikt voor allerlei manifestaties en plechtigheden in de open lucht. De Franse keizer Napoleon vond een grote hofhouding en veel militaire muziek statusverhogend. Hij zag in de militaire muziek ook een mogelijkheid om het volk gunstig te stemmen en stond erop dat elk garnizoen een eigen muziekkapel kreeg. Deze gaven regelmatig concerten voor de burgers.

Later ontging het ook Willem I niet dat militaire muziek veel uitstraling had. In zijn Koninklijk Besluit van 1818 organiseerde hij de Nederlandse militaire muziek naar Frans model.

Janitsaren

Janitsaren

De expansie van de militaire blaasmuziek in de 19e eeuw is ook te danken aan enkele cruciale technologische vernieuwingen in de instrumentenbouw. Dankzij de uitvinding van het kleppensysteem was het bereik van de koperblazers niet langer beperkt tot de natuurtonen. Daarnaast vulde de introductie van een aantal nieuwe instrumenten de leemte op in de lagere klankregisters. Dit zijn met name de bastuba (1835) en de saxhoorns en saxofoons. Deze nieuwe instrumenten van de Belg Adolphe Sax werden snel geaccepteerd in de Franse, Nederlandse en Belgische muziekensembles.

Het gebruik van slagwerk: grote trommen, bekkens, tamboerijnen, triangels en schellenbomen, werd overgenomen van de Turkse muziekkorpsen, de Janitsarenorkesten.

Uit het infanteriemuziekkorps (fluit, piccolo, klarinetten, 2 fagotten, 2 trompetten, 2 waldhoorns, 3 trombones, 3 serpentes, grote trom, kleine trom, bekkens) ontstond de harmonie en uit het cavaleriemuziekkorps (hoorns, trompetten, waldhoorns, tuba's en trombones) de fanfare. Het harmonieorkest zoals we dat nu kennen, dateert van omstreeks 1870.

Vanaf midden 19e eeuw ontstonden de burgerlijke muziekverenigingen bij schutterijen, sociëteiten en kerken. Vaak speelden legermuzikanten mee die als bijverdienste muzieklessen gaven, terwijl legerkapelmeesters als dirigent fungeerden. Het repertoire in de 19e eeuw werd gedomineerd door bewerkingen van ouvertures en suites van populaire opera's, operettes en symfonieën. De blaasorkesten waren de 'symfonieorkesten van het gewone volk'. Na 1900 ontstonden er ook bedrijfsorkesten en arbeidersmuziekverenigingen.

Muziek maken vulde een leemte op sociaal-cultureel gebied. Blaasorkesten waren afgestemd op het levenspatroon van de toenmalige midden- en arbeidersklasse. Het was een van de weinige ontspanningsmogelijkheden in groepsverband en werd gestimuleerd door de overheid en de vooraanstaande burgers. Het was de enige mogelijkheid om de geliefde deuntjes uit het licht-klassieke opera- en operetterepertoire te laten horen. Het was bovendien een onmisbare schakel in het dorps- of buurtleven: zonder blaasorkest geen plechtigheid, feest of huldiging.

het Spoorwegpersoneel van de H.IJ.S.M. te Haarlem heeft het initiatief genomen tot oprichting van eene muziekvereniging onder den naam 'Harmonie'. Door den normalen werkdag van tien uur, heeft de arbeidsman des avonds te veel vrijen tijd om dien in ledigheid door te brengen, vindt de oprichtingscommissie

Na de Tweede Wereldoorlog (1940-1945) veranderde de functie van de muziekkorpsen geleidelijk. De concerten verplaatsten zich langzaam maar zeker van openluchtoptredens naar de concertzaal. Straatoptredens werden steeds meer overgelaten aan de drumfanfares, drumbands en showkorpsen. Ook werd de gezelligheid van een vereniging minder belangrijk, de muzikale ambities leidden tot een breder repertoire en een hoger artistiek niveau. Steeds meer componisten schreven eigentijdse originele muziek voor harmonie- en fanfareorkesten. In de laatste decennia van de 20ste eeuw bereikten de toporkesten een hoog niveau in de ontwikkeling naar 'symfonisch blaasorkest', met een belangrijke rol voor de officiële bondsconcursten en de media. Bovendien kwamen er speciale opleidingen voor hofabra (Harmonie-Fanfare-Brassband) dirigenten.

Crescendo in de muziektent

GESCHIEDENIS VAN DE WESTER HARMONIE

De Wester Harmonie zoals we die nu kennen is een samensmelting van twee orkesten: Crescendo, de in 1901 opgerichte fanfare van het toenmalige dorp Sloterdijk, en het Wester Harmonie Korps, opgericht in 1904 als orkest van de Wester Suiker Raffinaderij. In 1972 is Crescendo opgegaan in de Wester Harmonie.

Crescendo

Crescendo werd in 1901 opgericht in het inmiddels verdwenen café De Stoomtram, aan het begin van de Haarlemmerweg. Men had toen zeventien leden. Piet Keijzer, schoenmaker in Sloterdijk, was al bij de oprichting betrokken en werd in 1916 benoemd tot directeur. Vervolgens is hij meer dan dertig jaar dirigent geweest. Muziekvereniging Crescendo vervulde een centrale rol in het leven op Sloterdijk. Op zomeravonden traden zij op in de muziektent op het dorpsplein. Dan zag het zwart van de mensen. Gereketeerd werd er in de gymnastiekzaal van de Sloterdijkschool aan het plein.

Van de oorspronkelijke leden van Crescendo spelen er nu nog vier in Wester Harmonie. Eén daarvan is Piet Bakker, kleinzoon van oud-dirigent Piet Keijzer. Hij begon op 19-jarige leeftijd bij Crescendo. In dienst zat hij ook al in een orkestje, waar hij signaalhoorn speelde. De andere drie zijn Erik Lute, Aly Knol en Jeanne Visser.

Crescendo voor de school, eind jaren '50

Aan Crescendo zijn onlosmakelijk verbonden de namen van de families Lute, Keijzer, Burlage, Ringers, Bakker, Visser, Knol en Nederlof. Niet alleen speelden vader, zoon, broer enz. mee in het orkest, ook kwamen bestuursleden van de vereniging uit hun midden.

In een krantenartikel verschenen bij het 90-jarig bestaan van de Wester Harmonie vertelt Andries Lute over zijn vroegste herinneringen aan Crescendo. Hij werd lid in 1944 en is dat gebleven tot zijn overlijden in 2003.

Ik ben in 1944 mee gaan spelen omdat ik de straatfeesten in afwachting van de geallieerden zo machtig mooi vond. Er waren nog maar weinig mannen voor de fanfare, de meesten waren te werk gesteld in Duitsland. Crescendo repeteerde in de gymzaal van de Sloterdijkschool, maar toen de Wehrmacht het gebouw in beslag nam moesten we thuis oefenen.

WSR fabriek aan de Van Noordtkade

Wester Harmonie

De Wester Suikerraffinaderij (WSR) werd in 1882 in Amsterdam opgericht. Suikerraffinaderijen waren al sinds de 17^e eeuw een bloeiende tak van nijverheid in Amsterdam. In de tweede helft van de 19^e eeuw maakten vele kleine raffinaderijen plaats voor enkele grote bedrijven. De Wester werd direct op grote schaal opgezet. Waren vroegere raffinaderijen vooral in de binnenstad gevestigd, de grote raffinaderij

van de Wester werd op een nieuw terrein buiten de binnenstad gebouwd aan de Van Noordtkade in de Spaarndammerbuurt. De Spaarndammerbuurt was in de tweede helft van de 19^e eeuw aangelegd, waarbij er behalve een woongebied ook een ‘eiland’ werd gemaakt waar de moderne industrie zich kon vestigen. De Van Noordtgracht en de Le Mairegracht werden om die reden gegraven. De bloeitijd van de fabriek lag voor de Eerste Wereldoorlog. In 1912 werd de WSR eigenaar van het hele eiland.

In 1919 werd de naamloze vennootschap Centrale Suiker Maatschappij (CSM) opgericht door de NV Wester Suikerraffinaderij, de NV Hollandia en de CV Van Loon & Co, waarbij de Wester de belangrijkste van de drie partijen was.

Vooraf in de crisisjaren, in het begin van de dertiger jaren, werd CSM, die toen internationaal georiënteerd was (men importeerde vooral rietsuiker uit Cuba), zwaar getroffen door nationale maatregelen om landbouw en industrie te steunen. De overheid kreeg grote invloed op het vaststellen van de bieten- en suikerprijs. Na de crisisjaren en de Tweede Wereldoorlog was overheidssteun voor de Wester noodzakelijk. Toen er aan het begin van de zestiger jaren niet voldoende winstgevendende exportmogelijkheden meer bestonden en de productie van de Nederlandse bietfabrieken voldoende was om aan de binnenlandse vraag te voldoen, was er geen bestaansrecht meer voor de Wester Suikerraffinaderij te Amsterdam. In 1964 werd deze fabriek dan ook definitief gesloten. De fabrieksgebouwen werden daarna door de Technische Unie gebruikt.

Nadien hebben we de CSM nog lang in Halfweg gezien, waar tot 1991 geproduceerd werd. CSM Suiker heeft nu nog twee productielocaties; suikerfabriek Vierverlaten in Hoogkerk (Groningen) en suikerfabriek Wittouck in Breda

Over de oprichting van de harmonie vinden we het volgende terug:

De directie van de Wester was niet erg gecharmeerd van het optreden van de vakbonden en moedigde na de stakingen van 1900 en 1903 het personeel aan een eigen vereniging voor Westerpersoneel op te richten. In 1904 kreeg het bedrijf zijn eigen harmonie.

personeelsvereniging van de WSR

De harmonie was een onderafdeling van de personeelsvereniging. Naast de harmonie waren ook de toneelvereniging en de voetbalclub populair.

Directie en kantoor waren gevestigd in de Spaarndammerstraat. De fabriek was op de Van Noordtkade. In de zestiger jaren werd door de harmonie gerepeteerd in de directiewoning van de WSR op de hoek van de Houtmankade en de Van Noordtgracht. Bij mooi weer gingen de ramen open zodat de voorbijgangers en buurtbewoners konden meegenieten.

Van de huidige leden van de Wester Harmonie heeft alleen Henk te Riele nog gespeeld bij de oude Wester Harmonie vóór het samengaan van de orkesten.

Over de eerste jaren van het Wester's Harmonie Korps lezen we in de oude stukken dat het enthousiasme bij dirigent P.J. Kiveron en leden groot was, maar dat het niveau waarop gemusiceerd werd te wensen over liet. Toch had de Wester al voor de Eerste Wereldoorlog bekendheid verkregen in de wereld van de amateur-muziek. Toen vervolgens de oorlog uitbrak deed dat de vereniging natuurlijk geen goed. Maar in hetzelfde stuk lezen we:

ook de gemobiliseerde leden deden hun best de repetities (toen nog op zondagochtend), en zeker de concerten en de concoursen bij te wonen. Er waren toen soms maar tien leden op de repetities aanwezig waaronder dan nog drie tambours.

Na de Eerste Wereldoorlog ging het niveau met sprongen vooruit. Het orkest nam deel aan muziekwedstrijden in het hele land, trad op in Artis, en was één van de eerste amateur-orkesten die optraden voor de radio.

programma Vondelpark, juli 1928

Nadat in de Tweede Wereldoorlog de Wester Suikerraffinaderij wordt stilgelegd, en de dirigent als gevolg van zijn ervaringen in de oorlog zijn werk niet meer voort kan zetten, loopt het ledental enorm terug.

Na diverse invallers komt er echter een nieuwe dirigent die *tot dusver sluimerende krachten in het orkest tot ontwikkeling bracht*. Daarmee kon de Wester Harmonie doordringen tot de top van de amateurorkesten in Nederland.

Ook Henk te Riele herinnert zich dat de 'oude Wester' voor de fusie een grote, gerenommeerde vereniging was. Vooral de houtblazers waren erg goed. De familie van Poecke (klarinet, hobo en fluit) speelde daarbij een belangrijke rol. De bond stelde de Wester Harmonie aan als proeforkest voor dirigentenexamens, wat betekende dat het orkest bij die examens, met twee of drie dirigenten per avond, steeds een nieuw én een bekend stuk moest spelen.

Als de Wester Suikerraffinaderij in 1964 haar deuren sluit, is de directie van CSM bereid de Wester Harmonie te helpen. Dat geldt ook voor de personeelsvereniging die toestemming verleent hun clublokaal te gebruiken voor de repetities.

Het samengaan van de orkesten

Zowel bij Crescendo als bij de Wester nam het aantal leden af, hetgeen een serieus probleem werd voor repetities en concerten. Henk te Riele: *Soms zat je met tien of twaalf man te spelen*. Een oud Crescendo-lid: *Beide orkesten waren op sterven na dood*, maar een ander lid: *Nou, dat viel reuze mee*.

In ieder geval lag een samenvoeging voor de hand en die werd door beide orkesten met enthousiasme begroet. De twee orkesten waren geen vreemden voor elkaar. De Spaarndammerbuurt en Sloterdijk lagen dicht bij elkaar en de leden vielen regelmatig bij elkaar in op concerten. In de jaren '60 had dirigent A. Dikker, vertegenwoordiger in brillen, voor beide orkesten gestaan.

Toch waren er ook verschillen. Volgens Erik Lute, uit een oud Crescendo-geslacht, had fanfare Crescendo een sfeer van oude-jongens-krentenbrood, een orkest met harde koppen: er was altijd wel iemand boos, en er was dan ook wekelijks bestuursoverleg.

Maar het was er wel gezellig. Piet Bakker, die als Crescendo-lid ook wel eens bij de 'suikerbieten' (zoals de Wester genoemd werd) inviel, vond het bij Crescendo gezelliger dan bij de Wester, hoewel daar bij de repetities in de bedrijfskantine bier werd geschonken.

Een voorstel van zijn broer Nico, jaren later, om dat bij de nieuwe Wester ook te doen, werd helaas verworpen.

In de Wester ging het er, in het gevoelen van Crescendo-mensen, strenger aan toe. Toen de orkesten samengingen, was Harry Bijlholt dirigent bij de (oude) Wester. Arie Nederlof was dirigent bij Crescendo. Omdat Crescendo in feite opging in de Wester bleef Bijlholt de dirigent van het nieuwe orkest. Nederlof ging weer trompet spelen, zoals voorheen, hij was geen beroepsdirigent.

In 1972 was de samenvoeging een feit. Dat is te zeggen, alle leden van Crescendo gingen over naar de Wester. De nieuwe vereniging telde 35 leden. Volgens een ledenbesluit bij Crescendo werden alle geldmiddelen en bezittingen zijnde instrumentarium en muziekbibliotheek aan de Wester geschonken. De CSM verstreekte jaarlijks subsidie via de personeelsvereniging. Voorwaarde was wel dat de naam van de Wester Suikerfabriek aan de harmonie verbonden bleef. Leden van de Wester waren automatisch lid van de personeelsvereniging van CSM, totdat deze in 1976 werd opgeheven. Uit een brief van voorzitter Piet Soeteman van 13 mei 1972 blijkt dat Crescendo haar activiteiten heeft stopgezet, en dat alle leden zich bij de Wester Harmonie hebben aangesloten. En er is nog een ander belangrijk feit:

Na ongeveer twee jaar is het nu zo dat wij binnenkort in het bezit komen van nieuwe instrumenten, en wel in de lage stemming. Door de medewerking van de Directie der C.S.M. en die van de Culturele Raad van Nrd. Holland alsmede van Afd. Kunstzaken Gem. Amsterdam is het dus gelukt onze wens te verwezenlyken. Vanzelf is de hele ontwikkeling een proces geweest met de nodige haken en ogen, waardoor ik wel eens een slapeloze nacht heb gehad. Binnenkort zijn de toeters te verwachten.

De Wester Harmonie in ca. 1975, met van links naar rechts: Aly Knol, Bep Stevens, Henk Soeteman, dhr. Tolsma, Anton Rijnsburger, J.J. Burlage, Anton Bruijstens, Tineke Lute, Gerard Visser, Jeanne Visser, Loe Ringers, Andries Lute, Ilona Ringers, Henk te Riele, Manuela Seijnen, Tonny Neve, Adri Bruijstens, Piet Soeteman, Piet Keijzer (neef van gelijknameige voormalige Crescendo-voorzitter), Wim Stevens, Tom Kooren, A van Santvliet, Diny Koremans, Erik Lute, Bertus Visser, dhr. ..., dhr. ..., Paul Blommaert, dhr. ...

Wat was die hoge en lage stemming? Tot dan toe speelde de Wester op instrumenten in hoge stemming, die voorheen gebruikelijk was in blaasorkesten. De zogenaamde hoge (militaire) stemming en lage stemming, verschilden ongeveer een halve toon. Vanaf de Tweede Wereldoorlog stapten de blaasorkesten langzamerhand over op de lage stemming, die tot internationale standaard was geworden.

WESTER'S HARMONIE KORPS

Dir.; Herm. Lureman

**MUZIEKVEREENIGING VAN PERSONEEL DER
WESTER SUIKER RAFFINADERIJ TE AMSTERDAM**

Beschermer: Weledelgeb. Heer A. F. J. Appelboom

Opgericht 4 Juni 1904

DE WESTER DE LAATSTE 25 JAAR

De leden

In de begeleidende tekst bij onze concertprogramma's is, ter introductie van onszelf bij het publiek, steevast de zinsnede opgenomen dat het orkest leden heeft 'van divers pluimage' en dat is ook zo.

De Wester Harmonie van 2004 bestaat uit 33 leden: 19 vrouwen en 14 mannen, in leeftijd variërend van 23 (Dennis, fluit) tot 79 jaar (Jeanne, tenorsax).

Jammer genoeg spelen er geen kinderen meer mee. In de jaren '70 hadden we namelijk 'grootfamilies' in het orkest, zoals Lute, Ringers, Bruijstens, Visser, Knol, van Poecke, Soeteman. Het repeteren op de vrijdagavond was voor de jongeren geen bezwaar in verband met de vrije zaterdag.

De huidige 33 leden bespelen samen: 11 klarinetten, 4 fluiten, 1 piccolo, hobo, basklarinet, fagot, 2 alt-saxofoons, 2 tenorsaxofoons, 1 baritonsax, 2 hoorns, 2 trompetten, 2 tenortuba's, 2 trombones, 2 bastuba's en een xylofoon.

Vincent van de Bijlaard is sinds 2002 de dirigent.

Van de 33 leden zijn er dit jaar twaalf die 20 jaar of langer in het orkest spelen en ongeveer tien die er langer dan 10 jaar in zitten. Henk te Riele is de onbetwiste kampioen met zijn 50-jarig lidmaatschap in 2004. Eigenlijk is hij zijn hele leven al 'bij de harmonie'. Na te zijn begonnen bij jeugdharmone St. Cecilia in A'dam-Noord, gevolgd door Ars en Amicitiae, kwam hij via zijn oom Wim, die bij de CSM werkte, in de Wester Harmonie. Ook de zonen van deze oom (voormalig bestuurslid) alsmede Henks broer Wim speelden in het orkest, zodat met recht van een Westerfamilie kan worden gesproken. Toen Henk bij het orkest kwam, zaten er nog zo'n vier of vijf mensen bij die in de fabriek hadden gewerkt.

Niet meer in ons midden, maar niet weg te denken uit de Wester, is Andries Lute, die bijna 60 jaar lid was toen hij in 2003 als erelid overleed. Hij is ruim 25 jaar voorzitter geweest, eerst van Crescendo en vervolgens nog enkele jaren van de Wester Harmonie. Hij ontving daarvoor in 1994 het 'gouden speldje' van de stad Amsterdam, wat hem tijdens een concert op het Delflandplein door locoburgemeester Guusje ter Horst opgespeld werd.

Andries Lute met speldje

*concert bij Piet Soeteman - 75 jaar lid
naast hem Hans Lington*

Dergelijke (zeer) langdurige lidmaatschappen zijn geen uitzondering. Piet Soeteman ging op zijn 9e (in 1917) met zijn vader mee naar de Wester Harmonie. Hij begon als tamboer en heeft in zijn muzikale carrière een reeks van instrumenten bespeeld. Hij ontving bij zijn 65-jarig lidmaatschap in 1982 een gouden harpje. Eind jaren '80 werd het hem onmogelijk de repetities bij te wonen, maar hij bleef erelid en overleed in 1996 na een lidmaatschap van 79 jaren.

Nog enkele indrukwekkende getallen die we aantreffen in de stukken: Dhr. Burlage: 55 jaar lid en 26 jaar secretaris in 1981 (hij krijgt dan een horloge); Anton Bruijstens: jarenlang de motor achter de vereniging, 40 jaar lid in 1981 (ook een horloge); dhr. Tolsma: 40 jaar lid in 1983; Loe Ringers: 40 jaar lid in 1992. En dan hebben we het nog niet eens over de 25-jarige lidmaatschappen want die zijn te talrijk om op te noemen.

Bij velen ontstaat dus een langdurige band met het orkest en men verlaat de Wester met moeite. Piet B., 44 jaar lid: *Ik ben een echte plakker, als ik ergens zit, ga ik niet zo makkelijk weer weg.*

Vroeger woonde vrijwel iedereen in Amsterdam-West, nu fietst men uit Amsterdam-Oost en komt per trein uit Almere, Den Haag, Bussum, Heerhugowaard, ook na eventuele verhuizing. Wanneer het na verhuizing niet meer mogelijk is om te blijven spelen, gaat dit oud-leden aan het hart, getuige enkele reacties op de aankondiging van het jubileum *Het lijkt me heel leuk iedereen weer te zien. Ik word wel weemoedig bij het lezen van de namenlijst. Het was voor mij een hele leuke tijd. Hier in ... heb ik lang gedaan over het zoeken van een orkest. De orkesten die ik vond spelen toch allemaal in uniform of marcheren over straat en een ander: Ik mis het orkest al zeven jaar!.*

Zo ook een stukje in een brief van februari 1991 door de 83-jarige Piet Soeteman: *vaak denk ik 's vrijdagavond aan de Wester en heb respect voor dirigent en leden voor de aanpak van het musiceren.*

Sommige leden komen zelfs weer terug. Zo nam Erik Lute na 25 jaar bij de Wester en daarvoor bij Crescendo gespeeld te hebben, in 1991 afscheid en kwam in 1997 terug.

Was de Wester dus ooit een orkest voor fabrieksarbeiders, vandaag hebben de diverse orkestleden naast hun wekelijkse repetities uiteenlopende maatschappelijke bezigheden. Van student tot gepensioneerde, huisarts, politiemedewerker, docent, hovenier, huisvrouw, ptt-installateur, kunstenaar, hoofd postsorteerder en men vindt ook orkestleden in de bouw en in het museum. Voor sommigen betekent het dat ze elke week na de repetitie de nachtdienst ingaan.

Een leuk neveneffect van deze diversiteit is bijvoorbeeld dat onze hoboïste (en museumconservator) ons met enige regelmaat uitnodigt voor een privé-rondleiding bij tentoonstellingen over b.v. muziekinstrumenten of eten in de klassieke oudheid en ons dan op vrijdagavond op zelfgebakken Romeinse notenballetjes tracteert.

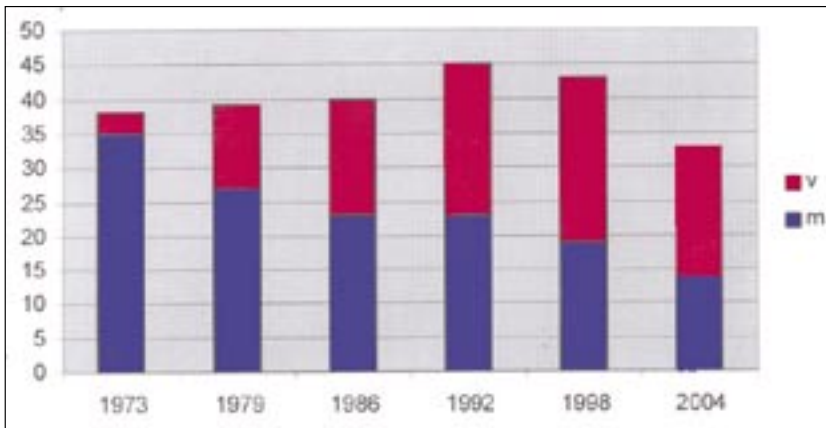
De vanzelfsprekendheid waarmee men vroeger 'bij de harmonie' ging, heeft plaatsgemaakt voor een persoonlijke keuze. Veel leden van nu zouden nooit bij een harmonie zijn gegaan als ze niet toevallig daarmee in aanraking waren gekomen. Een ontmoeting in de trein, een muziekdocent die je op het spoor zet, een advertentie in de supermarkt, een leuk buitenconcert, een vriend of collega met een enthousiast verhaal of via de website. De sfeer in het orkest en de aantrekkelijke muziek overwinnen al gauw het heersende hoempapa-cliché. Het geeft een kick om deel uit te maken van een levend orkest, het samen met heel veel verschillende instrumenten een muzikale (volumineuze) eenheid tot stand te brengen.

Zoals gezegd zijn de vrouwen in het orkest in de meerderheid. Wanneer trad de eerste vrouw toe tot het orkest, zo vroegen wij ons af. Uit het jaarverslag van 1972 blijkt voor het eerst dat er vrouwelijke leden in het orkest zitten. Hoewel er in het verslag eerst melding wordt gemaakt van een *contactavond georganiseerd voor de leden met hun dames, om ook eens zonder het musiceren bij elkaar te zijn*, wordt even later terloops duidelijk dat het orkest geen exclusieve herenclub meer is: *dat er nog meer goeds schuilt onder de dames (ja dames!!) en heren leden van de Harmonie*.

Dat blijkt uit ledenlijst van 1973. Onder de 38 leden zijn 3 vrouwen. Twee daarvan, Aly Knol (hoorn) en Jeanne Visser (tenor-sax), spelen ook in 2004 nog mee. Zij herinneren zich dit niet als bijzonder, maar Henk te Riele (bastuba) weet nog dat enkele oudere leden er destijds zwaar op tegen waren dat er vrouwen bij het orkest zouden komen.

Vanaf de jaren '70 stijgt het ledental langzaam, tot een hoogtepunt in 1991 wanneer er 51 spelende leden zijn. Daarna daalt het ledental weer langzaam tot 33 in 2004. De vrouwen hebben intussen de overhand genomen.

Voor de aardigheid een grafiekje:

aantal leden met verhouding mannen (blauw) tegenover vrouwen (rood)

Was het sterk gedaalde ledental in 1972 aanleiding tot het samengaan van de toenmalige Wester Harmonie en Crescendo, ook nadien zijn er diverse momenten geweest dat het ledental en de onderbezetting van instrumenten zorgen baarde.

Tijdens bv. een bestuursvergadering in 1983: *Het aantal leden loopt nu wel erg terug*, gevolgd door een voorstel om evenals een collega-harmonieverenging een huis-aan-huis-folder te verspreiden in de buurt van de school waar we repeteren en tijdens de concerten. De stukken van de afgelopen 20 jaar getuigen van een veelheid van ledenwerfacties, althans plannen daartoe: advertenties in stadsblad e.d., acties bij muziekscholen en docenten, briefjes bij muziekhandels, bibliotheken, supermarkten en noem maar op.

Tijdens de ledenvergadering in 1985 werd vastgesteld: *de ledenwerfactie heeft 8 nieuwe leden opgeleverd*, waarvan drie alweer vertrokken. In 1987: *Hoe komen we aan een bariton, een slagwerker en op den duur een paukenist?* Besloten wordt wel dat er nu genoeg fluiten zijn (zeven !) en in 1988 (letterlijk geciteerd): *Er kunnen géén fluiten meer bij*. Kennelijk was de situatie een jaar later geheel anders en was iedere fluit welkom: *M. kent iemand die geen fluit heeft en niet kan spelen, maar die het wel graag wil leren*.

Het gebrek aan slagwerkers lijkt van alle tijden. In 1989: *Iedereen moet blijven uitkijken naar slagwerkers. En nog steeds zoeken we ...*

Tijdens de algemene ledenvergadering van 1995 zegt de voorzitter: *We moeten nu echt werk gaan maken van de werving van nieuwe leden* en wordt – naar aanleiding van de vraag *waarom leden het orkest verlaten* gezegd dat dit meestal om persoonlijke redenen is, zeer zelden vanwege orkest of dirigent. In 2000 worden als redenen van het opstappen van maar liefst 9 leden genoemd: gezondheidsproblemen, klagende burens, te moeilijke muziek, verhuizing.

Gelukkig kunnen we bij concerten zonder uitzondering een beroep doen op (vaste) invallers uit bevriende orkesten.

Tegenwoordig geven we bekendheid aan onszelf via de website, die sinds januari 2001 in de lucht is, gecreëerd en verzorgd door Christine Henfling. (www.westerharmonie.nl)

De repetities

De oude Wester Harmonie repeteerde aanvankelijk op het terrein van de CSM aan de Houtmankade. Uit die tijd stamt de mondeling overgeleverde herinnering dat de repetities plaatsvonden in een fabrieksruimte of opslagruimte van de Westersuikerfabriek. Daar liepen de transportbuizen met vloeibare suiker doorheen, van de ene raffinaderij naar de andere. In de winter was dat aangenaam warm, in de zomer was het niet te harden en zaten de orkestleden in hun hemden te spelen.

Vervolgens verhuisde men naar de Prinsengracht, naar het clublokaal van de personeelsvereniging van CSM. Vanaf 1972 vonden de repetities in het schoolgebouw in Sloterdijk plaats, waar Crescendo altijd gerepeteerd had. De ruimte van de Wester Harmonie was te klein voor een orkest van 35 man.

In augustus 1972, toen de leden van de oude Wester Harmonie voor het eerst in Sloterdijk gingen repeteren, schreef het bestuur nog optimistisch: *er zal gepraat worden over het verplaatsen van de repetitieavond van vrijdag naar donderdag*. Blijkbaar is dat nooit gelukt.

In augustus 1981 verhuist de van 't Veerschool van Sloterdijk naar Slotermeer. De school heette aanvankelijk Jan Koopmanschool, later werd dat de M.B. van 't Veerschool. De heer Wietsema, hoofd van de school, verzorgt de verhuizing. Na de verhuizing leken wel 'onze zeer ouderwetse stoelen' gestolen, en ook de dirigentsokkel en het trommeltafeltje waren weg, maar deze doken met kerstmis weer op in de gymzaal.

De repetitieruimte bleef wel jarenlang onderwerp van gesprek. In 1989 gaf de school aan dat de pauken in de weg staan. Zowel de harmonie als de school kampten met een gebrek aan bergruimte. De Wester moest op zoek naar andere ruimte en verschillende leden gingen hiermee aan de slag. Uiteindelijk lag de oplossing dicht bij huis: in 1990 mocht de Wester een ruimte aftimmeren in de aula van de school, een klus die door Hans Lington en Hans de Haan geklaard werd. Hiermee hield het zoeken op. Voor de een is het ver fietsen, maar voor de auto's is het ideaal: nog steeds gratis parkeren.

Bladerend in oude notulen zien we, met betrekking tot de repetitiediscipline, jaar na jaar dezelfde punten terugkeren:

laten we op tijd beginnen, kunnen mensen die verhinderd zijn zich behoorlijk afmelden, of liever kan men trouwer komen, kan er minder gekletst worden tijdens de repetities.

Kennelijk is niet iedereen zich bewust van artikel 11 van het 'Reglement der Muziekvereniging Wester Harmoniekorps':

De leden zijn verplicht, zooveel in hun vermoogen is, alle repetitiën bij te wonen. Hij die zes achtereenvolgende repetitiën verzuimt zonder kennisgeving, geeft blijk niet meer als lid te willen worden beschouwd, en kan na aanschrijving worden geroeyerd.

Een citaat uit een verslag van een bestuursvergadering in 1983 over vaak afwezige leden:

Er moet geprobeerd worden of er afspraken gemaakt kunnen worden met deze leden. Vragen wanneer ze denken te komen. Misschien turven om aan te tonen hoe vaak ze er niet zijn. De dirigent moet bepalen of het storend is. Wat doe je met leden die niet repeteren ?

Aan het jaarverslag van 1988 is zelfs een grafiekje gehecht met de absenties van enkele maanden: gemiddeld een kwart is niet aanwezig. In een willekeurig jaarverslag, toevallig 1995, lezen we:

Om 20.15 uur moet de eerste noot geblazen worden door het gehele orkest. Aangezien de stoelen er niet vanzelf staan wordt men verzocht wat eerder te komen", en uit een ander jaarverslag "...Het meest vervelende is wanneer iemand zomaar niet op een concert verschijnt (...). De grootste smoes achteraf: Ik was het vergeten wordt alleen gebruikt door leden die voor het concert vergaten om op de repetitie te komen, want concerten worden altijd van tevoren op de repetities aangekondigd.

Voor velen vindt het spelen in het orkest plaats in het spanningsveld tussen de noodzaak en het oprechte voornemen deze week goed te gaan oefenen én de doordeweekse bezigheden die altijd net te veel tijd opslokken waardoor het opeens toch weer vrijdag is.

In "Shell-journaal van Nederlandse harmonie- en fanfare-orkesten" verwoordt auteur Joost van Beek het als volgt:

Bij een orkest met onnodig veel repetitieverzuim is de sfeer zoek. De goedwillende muzikanten ergeren zich voortdurend aan de weggebleven collega's en we behoeven niet te vertellen dat ergernis een kwalijke voedingsbodem is. Op zulke grond groeit meer onkruid dan bruikbaar gewas. De ergernis van de dirigent is nog veel groter, want hij moet immers iets gaan timmeren met een tekort aan spijkers.

Laten we eens om de hoek kijken bij een 'slap' orkest. Om tien over acht begint men langzamerhand de instrumenten uit te pakken en de plaats in het orkest in te nemen. Om kwart over acht beginnen ze. Na een paar minuten komen er nog enkele muzikanten binnen, ze zwaaien eens naar die en die, en de dirigent moet stoppen om hen gelegenheid te geven zich tussen de anderen te wurmen om hun plaats te bereiken. Ze beginnen opnieuw en na vijf minuten komt er nog eentje ... laten we gauw weggaan. 't Is hier niks. Ze spelen trouwens niet best ook.

Dan is er ook het spanningsveld tussen gezellig en té gezellig. Harmonieus (in 1989 door Hans Lington in het leven geroepen) van 1992 doet de volgende aanbeveling:

tenslotte nog het eeuwigdurende verzoek om tijdens de repetities minder te praten en meer aandacht aan de dirigent te besteden.

Tijdens de repetities kan de dirigent het volgende blijven herhalen:

heb je je potlood wel bij je, laat eens zien (op straffe van trakteren op roze koeken), gewoon spelen wat er staat, is dat een bes of een bes?, kijk eens naar me, ik sta er tóch, kijk eens begrijpend, dat loopje gewoon thuis oefenen, dat wordt morgen om zes uur opstaan.

En als laatste uit het Shell-journaal:

Een andere gulden regel is de thuisstudie. Een muzikant moet thuis oefenen. Hij moet dat om zijn lipspieren getraind te houden. Die geven hem de controle over de toonkwaliteit en stellen hem in staat zuiver te spelen. Als u een blaasorkest hoort waarbij de onzuivere tonen niet van de lucht zijn, kunt u ervan verzekerd zijn dat de hoofdschuldigen die muzikanten zijn die het met de thuisstudie niet zo nauw nemen.

Klinkt dit alles als een klaagzang, zijn we een onverbeterlijk orkest dat eigenlijk niets wil en voortdurend aangespoord moet worden op het rechte pad te blijven? Welnee, dit hoort er (tot op zekere hoogte!) allemaal bij, het is het menselijk gevecht tussen goede wil en zwakte. We doen allemaal ons best, naar vermogen.

Na vijf kwartier hard werken kan, tegen halftien, de dirigent niet om de pauze heen. De onweerstaanbare geur van koffie verspreidt zich door de repetitieruimte. Al sinds

jaar en dag wordt de koffie in de pauze verzorgd door partners van orkestleden, die - trouwer dan menig orkestlid - iedere week aanwezig zijn. Bep Stevens deed dat van 1965 tot 1978, Lenie Lute van 1978 tot 2000 en sindsdien Astrid Berends.

Billy de hond

Astrid

De meest gedisciplineerde aanwezige is onze orkesthond Billy (Berends). Pas na de laatste afslag laat hij een bescheiden blafje horen.

Het is nu bijna onvoorstelbaar dat er tijdens de repetities gerookt zou mogen worden. Toch is dat heel gewoon geweest. In 1982 wordt in een bestuursvergadering besloten dat het niet meer mag. Maar tijdens de pauze blijft het nog lang heel normaal om in de repetitieruimte te roken. Pas in de jaren '90 slaat het anti-rookbeleid toe. Op verzoek van de school wordt er alleen nog in de hal gerookt. In de jaarvergadering van 1990 leidt dat tot een opmerking van Francien van Uden: *De scheiding tussen rokers (op de gang) en niet-rokers (in de repetitieruimte) is zo ongezellig.* Het antwoord daarop is teleurstellend: *We weten niet eens zeker of er na 1 januari nog wel in de school gerookt mag worden.* En inderdaad: in november 1992 wordt het serieus: roken mag alleen nog maar in het voorportaalje. Voorzitter Hans Lington belooft zelf ook niet meer te roken in de repetitieruimte.

De dirigenten

Hoewel de dirigent met zijn rug naar het publiek staat, is hij toch het gezicht van het orkest. Voor hem de opgave om het maximale uit de muzikanten te halen.

De vaste dirigenten van de Wester Harmonie zijn achtereenvolgend geweest: P.J.Kiveron, Herman Lureman, Jan Schaap, André Dikker en Harry Bijlholt. Van Crescendo weten we dat Piet Keijzer ruim 30 jaar dirigent is geweest, vanaf 1916. Dirigent Dikker stond in de jaren '60 voor het orkest, en Arie Nederlof ten tijde van de fusie in 1972. De nieuwe Wester ging door met Harry Bijlholt, opgevolgd door Paul Blommaert (sept. 1974-1979), Dirk van der Niet (1979-1999), Ralph Peters (2000-2001) en sinds 2002 Vincent van den Bijlaard.

Het zal duidelijk zijn dat de herinnering aan de dirigenten van het eerste uur uit de tweede of derde hand moet komen en moeilijk te achterhalen is. We volstaan daarom met iets te zeggen over de laatste drie.

Dirk van der Niet werd geboren in Bussum in 1955 en groeide op in Amstelveen. Hij leerde als 9-jarige van zijn vader de eerste beginselen van het klarinet spelen. Een jaar later werd hij al lid van de KLM harmonie. Hij studeerde scheikunde aan de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit in Amsterdam, maar ging na deze studie alsnog muziek studeren aan het Conservatorium van Alkmaar met als hoofdvakken HaFa-directie en klarinet.

Toen Dirk in 1979 voor de Wester kwam te staan was hij nog bezig met zijn opleiding tot dirigent. Het Praktijkdiploma HaFa-directie behaalde hij in 1981 en in 1983 haalde hij het diploma Docerend Musicus klarinet. In 1994 volgde de saxofoonbevoegdheid. In 1988 sloot hij de studie klarinet aan het Rotterdams Conservatorium als Uitvoerend Musicus af. Na twintig jaar zijn vrijdagavonden aan de Wester Harmonie te hebben besteed, nam hij in 1999 afscheid. Nu zien we hem af en toe nog als gastdirigent. Hij werkt nu als freelance musicus en is o.a. werkzaam als klarinettist, klarinet- en saxofoondocent, muziekschooldirecteur, dirigent van een aantal blaasorkesten en uitgever van bladmuziek met Mansarda-Sintra te Hilversum. Composities van zijn hand die we met de Wester hebben gespeeld zijn: Wat, Hoe en Waarom, Sanguinaccio, The illustrious mr. Mackaay's Travels into China, en When Sleeves Meet.

Ralph Peters (1973) studeerde hoorn aan het Sweelinck Conservatorium en aan het Tilburgs Conservatorium. Hij was als eerste hoornist verbonden aan het kamerorkest 'European Sinfonietta' en aan het toenmalige 'Medina Ensemble'. Daarnaast was hij dirigent van verschillende blaasorkesten. Met Ralph Peters balanceerden we op de grens van ons kunnen in oorspronkelijk voor symfonieorkest geschreven werken als *Vioolconcert in G-mineur* van Bruch en de *Peer Gynt Suite* van Grieg.

Vincent van den Bijlaard (1968) studeerde klarinet en directie in Amsterdam. In 1994 behaalde hij het praktijkdiploma harmonie/fanfaren directie aan het Sweelinck Conservatorium te Amsterdam en in 1998 slaagde hij met uitstekende resultaten voor het groot diploma harmonie/fanfaren directie aan hetzelfde conservatorium. Hij studeerde bovendien 'Theorie der Muziek' en na zijn afstuderen in 1997 kreeg hij een vaste aanstelling als docent aan de Universiteit van Amsterdam, bij de leerstoelgroep 'Musicologie'. Tevens is hij als docent verbonden aan het conservatorium van Amsterdam bij de afdeling 'Theorie der Muziek' en de afdeling 'Jong Talent'. Naast zijn activiteiten als dirigent en docent is hij actief als componist en arrangeur. Van zijn hand zijn verscheidene composities verschenen voor symfonieorkest, blaasorkest, koor en diverse kamerensembles.

Vincent staat pas sinds januari 2002 voor de Wester. In die korte tijd heeft hij ons geleerd de rol van de dirigent serieus te nemen: kijken!

Vincent

De optredens

De Wester Harmonie treedt niet op in uniform en heeft dat ook nooit gedaan, voor sommigen een belangrijke reden om juist bij de Wester te spelen. Over wat men dan wél aan moet trekken is niet iedereen het altijd met elkaar eens. Een bestuurslid merkt na het Kerstconcert in 1983 op: *De kleding van sommige leden was ongepast.*

Ook marcheert het orkest niet op straat. Dat is ooit anders geweest maar toen de leden hiertegen begonnen te protesteren en sommige oudere leden het letterlijk niet meer konden bijbenen, is dit in de jaren '70 voorgoed afgeschaft.

Concerten vinden zowel binnen als in de buitenlucht plaats: in bejaardentehuizen, kerken, in parken en op pleintjes (al dan niet als onderdeel van een buurtfeest), buurthuizen, muziektenten, winkelcentra en soms landgoederen.

Het zou te ver voeren om alle honderden concerten van de afgelopen eeuw hier ten tonele te voeren, maar een greep uit de optredens geeft een aardig beeld.

Jaarlijks terugkerende optredens zijn de Dodenherdenking bij het monumentje aan de Bos en Lommerweg (sinds 1987) en sinds enkele jaren Bevrijdingsdag in zorgcentrum De Drie Hoven.

Vaste optredens in het verleden waren jarenlang de kerstconcerten in de Boomkerk (met dameskoor Crescendo), in Artis (recht tegenover de flamingo's) en op de meisjesbinnenplaats van het Amsterdams Historisch Museum.

concert op de Nieuwmarkt

Met veel plezier denken we ook terug aan concerten in de Doopsgezinde kerk aan het Singel, Keizersgrachtcentrum, Petruskerk, Walenburg (HVO) en buitenconcerten in Park Wester-Amstel (kinderconcert), bij de Stopera, Oosterpark, Amstelpark, Frankendael, kinderboerderij 't Ruige Riet, het Noord/Zuid-Hollands Koffiehuis, Gulden Winckelplantsoen, Rembrandtplein, Delflandplein, Landgoed Groenendaal in Heemstede, Muziekkoepeel Haarlemmerhout en het Jordaan Hofjesconcert.

Regelmatig hebben we gespeeld in bejaardencentra zoals De Drie Hoven, Osdorper Hof, Eben Haezer, De Klinker, Het Schouw (A-dam Noord), De Buitenhof, Sint Jacob en De Flesseman.

In De Flesseman aan de Nieuwmarkt speelden we altijd in de patio, zodat de bewoners vanaf hun balkon konden genieten van onze muziek, wat vooral bij mooi weer heel mediterraan aandeed en associaties aan de opera oproep. Helaas moet gezegd dat het soms dun bevolkt was op de balkons, zodat we deze optredens op een gegeven moment beëindigd hebben.

Voor onze goed gevulde concertagenda en de daarmee samenhangende organisatie heeft Christine Henfling de laatste jaren gezorgd. Voor het transport van de instrumenten zorgt voorzitter Hans Lington al jaren, bijgestaan door enkele vaste helpers. In oudere stukken komen we in dit verband steevast de naam van Loe Ringers tegen.

in de Flesseman onder leiding van Ralph Peters

Bij de buitenconcerten zijn we uiteraard altijd sterk afhankelijk van het weer. Dat betekent soms je installeren met dreigende lucht en windvlagen, muziek stevig vastknijpen op de standaard, inzetten met de eerste druppels, door blijven spelen omdat het daarbij blijft, na twee stukken vliegensvlug inpakken omdat het begint te hozen, regenbui afwachten onder de overkapping van het restaurant, hoopvol weer beginnen, als het even kan, om dan even later toch te moeten capituleren. Of juist in de brandende zon met hoeden en shawls terwijl de zonnebrandcrème rondgaat en het instrument van je lippen glibbert.

Diverse jaarverslagen maken melding van door slecht weer geteisterde concerten en op de algemene ledenvergadering van 1989: *Jan-Dirk zal gevraagd worden eerder af te slaan wanneer het begint te regenen tijdens concerten in de openlucht.*

Helemaal bar en boos was het bij het herdenkingsconcert op 4 mei 1991: *Na 20.00 uur konden op de stoep naast het zompig grasveld nog enkele noten ten gehore gebracht worden.*

Ook anderszins moet men bij (buiten) optreden tegen een stootje kunnen. Zo speelden we in juni 1991 in de muziektent in het Vondelpark in het voorprogramma van Marco Bakker, waarna deze het publiek toesprak met: *Dames en heren, dit was de Wester Harmonie, en dan komen we nu aan het muzikale gedeelte van vanmiddag.*

Bij een optreden in het Oosterpark werd de bastuba opeens onaangenaam verrast door een zak patat van iemand uit het publiek in zijn toeter. Toch worden de buitenconcerten altijd erg gewaardeerd, omdat ze zo vrolijk en levendig zijn. En riskant: op de bodem van het IJ achter het Centraal Station moet nog een Chinese gong liggen die daar bij het opruimen na een concert in het water is gevallen.

Om onze subsidie te ‘verdiene’ was het tot 1996 verplicht om drie gratis buitenoptredens per jaar te geven, de zogenaamde subsidieoptredens. Ook nu spelen we nog graag in parken of op pleinen, maar we organiseren ook eigen concerten. Meestal is dat er één per jaar, vaak in samenwerking met een koor, op wisselende locaties zoals het Keizersgrachtcentrum, de Petruskerk in Sloterdijk, de Doopsgezinde Schuilkerk op het Singel. Deze concerten geven ons de gelegenheid eens wat meer te laten horen dan het voor buitenconcerten geschikte repertoire. Hoogtepunten uit de afgelopen jaren zijn o.a.: concerten met het Wellingtonkoor (uit café Welling, 1993 en 1996), het cafékoor De Walneut o.l.v. Geert van Tijn (1994), het Smartlappenkoor (1998) en met mannenkoor Manoeuvre (1997). Met dat laatste koor hebben we later zelfs opgetreden in de Beurs van Berlage, bij hun jubileum. Soms spelen we samen met andere harmonieorkesten. Vroeger gebeurde dat nog wel eens op festivals van de BAAM (Bond Amsterdamse Amateur Muziekverenigingen), maar voor de Wester was de laatste keer in 2002 toen we in De Griffioen in Amstelveen samen met Tavenu en de Amsterdamse Muziekvereniging optraden. Na de pauze resulteerde dat in een orkest van meer dan 100 muzikanten.

concert in Amstelveen

Een primeur beleven we in 2004: voor het eerst spelen we met een accordeonorkest, Accordeonvereniging Concertina uit Landsmeer dat ons jubileumconcert opluistert.

Dan zijn er nog echte privé-concerten. Serenades of surprise-optredens op de stoep van leden die iets te vieren hebben. Denk aan het concert bij het 25-jarig huwelijk van Loe Ringers in 1987, het surpriseconcert in De Vijverhof te Soest in juni 1992 ter gelegenheid van het 75-jarig lidmaatschap van Piet Soeteman, de serenade op het Veenendaalplein te Amstelveen bij het 25-jarig huwelijksfeest van Renske en Hans de Haan in augustus 1991 en die bij het 50-jarig huwelijk Andries en Lenie Lute in 2002.

Jubilea

Soms had het gehele orkest wat te vieren. Over het 75-jarig jubileum lezen we in het jaarverslag:

9 juni was dan de grote feestavond in Huize Pax. Zoals de sfeer in onze vereniging is, geen poespas met recepties en uitnodigingen, maar een avond onder ons, met vele optredens van eigen leden, met o.a. [...] en solozang van de heer [Henk] te Riele

Ter gelegenheid van het 80-jarig bestaan in 1984 vond in juni een openluchtconcert plaats in Bloemendaal en werd een barbecue gehouden in de tuin van voorzitter Hans Lington. In september vervolgens nog een feestconcert in de muziektent van het Vondelpark. *Hoewel dit totaal in het water viel was het een zeer bijzonder concert*, aldus het jaarverslag destijds.

Toen in 1994 de Wester zijn 90e verjaardag vierde werd op 4 juni een concert op de Dam gegeven in het kader van 'Musica', samen met Muziekvereniging Amsterdam. Toenmalige dirigent-componist Dirk van der Niet had ter gelegenheid van dit jubileum 'Wat, hoe en waarom' voor de Wester gecomponeerd. Ook hier speelde het weer ons parten: *na eindeloos wachten in de regen mochten we eindelijk spelen*, aldus het desbetreffende jaarverslag. Diezelfde dag kreeg ook Andries Lute zijn 'gouden speldje' van de stad Amsterdam.

Het 90-jarig bestaan werd bovendien gevierd met een muziekweekend in juni op landgoed De Hoorneboeg te Lage Vuursche. Onder leiding van Dirk van der Niet en Henk en Iman Soeteman werd het hele weekend gemusiceerd in kleine ensembles en met het hele orkest, met een uitvoering voor elkaar tot besluit. Iedereen die er destijds bij was zal bevestigen dat de bewoording 'een daverend succes' niet overdreven zijn.

Minder heuglijk, maar wel aanleiding tot een feestelijk concert in de Petruskerk was het afscheid van dirigent Dirk van der Niet in 1999, die na ruim 20 jaar afscheid van ons nam.

Niet alle optredens en festiviteiten zijn openbaar. Soms musiceren we en vieren we feest in besloten kring. Al twintig jaar lid van de feestcommissie en daarmee verantwoordelijk voor de organisatie van heel wat nieuwjaarsborrels en andere activiteiten is Carlo Lieveeld (trompet). Hier moeten vooral de muziekkavondjes (vroeger feestavond, en ook wel voorspeelavond) genoemd worden. Na enig aandringen kwam er uit de leden altijd een verrassende hoeveelheid duo, trio's, orkestjes en ook solo-optredens voort, wat stevast zorgde voor een overvol en zeer amusant programma.

muziekweekend in Lage Vuursche

Op concours

'Op concours gaan' hoort er al sinds jaar en dag bij in de HaFaBra-wereld (Harmonie-Fanfare-Brassband). Eens in de twee, drie jaar, soms vaker, neemt een orkest deel aan deze concertwedstrijden en speelt voor een jury een verplicht werk en een werk naar keuze. Concoursen maken het mogelijk vast te stellen welk niveau het orkest heeft ten opzichte van andere orkesten. De juryleden geven punten op verschillende onderdelen en de totaalscore bepaalt of een orkest promoveert, degradeert, dan wel in zijn klasse ingedeeld blijft. De geldende klassen voor de harmonie zijn achtereenvolgens derde, tweede en eerste afdeling, en daarna uitmuntendheid, ere en vaandel of superieur.

In het Shell-journaal wordt gesteld dat het concours op de harmoniemuzikant een 'magische aantrekkingskracht' heeft. Dat geldt dan in ieder geval niet voor de Wester, want diegenen die zich de concoursen herinneren hoorden wij daar met afkeer over spreken.

Over de vraag of concoursen hoogtepunten dan wel dieptepunten zijn in het leven van een orkest is in de Wester nooit eenstemmigheid bereikt. Van de oude Wester Harmonie weten we dat er al voor de oorlog met succes aan concoursen werd deelgenomen en dat dit orkest een hoog niveau bereikte. Van Crescendo weten we dat het in 1926 in de 'ere-afdeling' speelde, getuige een fragment uit het feestlied bij het 25-jarig bestaan:

*En ziet, na vijf en twintig jaren
Zijn wij met vereende kracht
Met de hulp van Pieter Keijzer
In d'Eere Afdeeling gebracht'
'Laat ons daarom vrolijk juichen
Met een opgeruimden geest
Dan verandert straks het Zilver
In een prachtig gouden feest*

tekst A. Beekhoven Sr.

De 'nieuwe' Wester heeft meteen vanaf 1972 weer aan concoursen meegedaan. Aanvankelijk speelde men in de eerste afdeling, maar in 1987 promoveerde de Wester naar 'uitmuntendheid' op een concours in Alkmaar. Tijdens een bestuursvergadering werden de gevolgen besproken: 'Erik zorgt de volgende vergadering voor gebak' en de voorzitter haastte zich om vast te stellen dat er nu een prijzenkast moest komen, die in de school zou moeten worden opgehangen, samen met oude, nog op te zoeken prijzen.

1916 1e prijs
afd. 3

1919 Weesp
2e prijs afd 1

1920 Sloterdijk
2e prijs afd. 1

1924 Hoorn
1e prijs uitm.

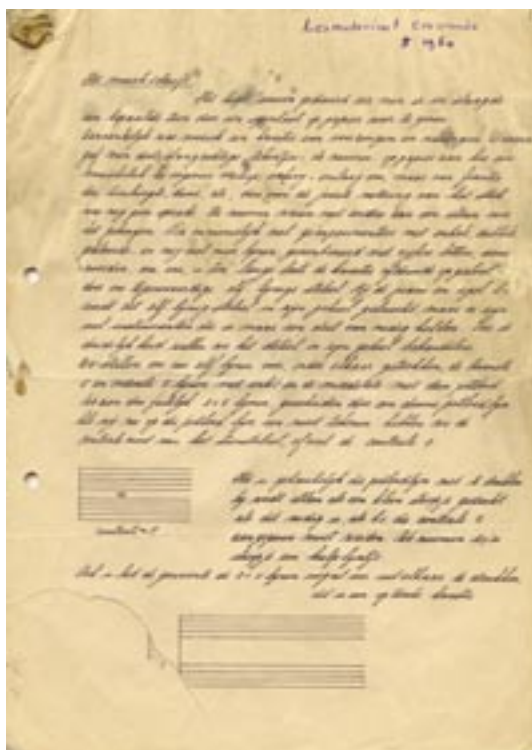
Bij het daaropvolgende concours, in Zaandam in 1990, werd opnieuw een eerste prijs in de wacht gesleept. Ons eigen Harmonieus schudt vervolgens de volgende recensies uit zijn mouw: 'WHK breekt alle records' (Het Zaanse Zuffertje) en 'Uitmuntende prestatie van ongeregeld zooitje' (Anarchistenblad).

Dat concoursen geen hoge prioriteit hebben gehad binnen de Wester blijkt uit de notulen 'In november 1990 hebben we in Zaandam gespeeld, dus dan moeten we weer in 1993'. Dat is dan meteen de laatste keer. De concoursverplichting wordt in 1996 afgeschaft en in de jaarlijkse ledenvergadering wordt gepeild hoe het staat met de animo onder leden om deel te nemen aan concoursen. Het blijkt dat slechts acht leden niet meer aan concoursen willen deelnemen. Maar aan de andere kant rijst de vraag: 'waarom zouden we gaan? Om het niveau te verhogen?' Het kost altijd extra repetities en gaat onvermijdelijk gepaard met stress bij dirigent en orkest. En dat voor een optreden in een vaak lege zaal, met alleen een jury achter de tafel. Voordeel van concoursen, naast de genoemde nadelen, is dat het de thuisstudie bevordert en het niveau van het orkest verhoogt. Toch behoort concoursdeelname sinds 1996 tot het verleden.

Muziekles

Vanouds kregen nieuwe, jonge, leden van een harmonie of fanfare een instrument in bruikleen en les van een verenigingslid. Dat was ook bij ons zo. Crescendo had zijn eigen lesmateriaal. Uit ca. 1960 is nog een handgeschreven boekje bewaard.

Het jaarverslag van de Wester in 1974:

Belangrijk is dat het groter worden voornamelijk bestaat uit jeugdige aanwinsten. Een verheugend verschijnsel in deze tijd. Vanzelf zijn die jongelui nog geen volwassen instrumentalisten, maar er wordt, ondanks hun reeds vaste plaats in het orkest, verder gewerkt aan hun opleiding. Dat geschiedt met medewerking van enkele orkestleden, die daartoe zeker geschikt zijn en dat belangeloos doen.

Zo heeft Anton Bruijstens jarenlang klarinetles gegeven tot hij in december 1986 plotseling overleed. Eind jaren '80 veranderden de lessen. Verenigingsleden konden tegen gereduceerd tarief les krijgen bij professionele docenten, een regeling die via de BAAM uitgevoerd werd. In die periode haalden veel leden van de Wester hun zogenaamde A en B diploma's. In 1999 kwam aan deze regeling een eind: de Muziekschool Amsterdam zou de HaFa-opleidingen overnemen van de BAAM.

Repertoire en muziekcommissie

Repertoirekeuze is afhankelijk van persoonlijke voorkeuren en van de capaciteit van het orkest, het moet wel gespeeld kunnen worden. Wat is leuk om te spelen? Wat is er? Lekkeres mopjes, stukken om je tanden in te zetten: zoveel muzikanten, zoveel meningen. Gelukkig laat niet iedereen die voortdurend horen, maar commentaar is er altijd en in een orkest met 35 koppen zijn er 35 verschillende meningen en hier en daar intense aversies. Hier ligt de schone maar zware taak van de muziekcommissie, op de achtergrond actief. Deze is in 1983 in het leven geroepen, en heeft tot taak nieuw repertoire te zoeken, te bekijken en te beluisteren, de leden te raadplegen en in overleg met de dirigent nieuwe stukken te kiezen. De dirigent heeft uiteindelijk de doorslaggevende stem, hij moet beoordelen of het orkest een stuk 'aan kan'. Naast de muziekcommissie is er nog de muziekcommissaris. Deze zorgt voor de bladmuziek: zorgen dat iedereen een partij heeft, en ook dat ze weer onbeschadigd ingeleverd worden. Zowel in de commissie als in de functie van muziekcommissaris is Renske de Haan (hoorn) al sinds jaar en dag actief.

In vijftig jaar is er een aanmerkelijke verschuiving in het repertoire opgetreden. De Wester speelde in 1980 nog veelvuldig marsen (uit het bekende blauwe marsenboekje). Die traditie is langzamerhand verdwenen en het repertoire is veel breder geworden. Een greep uit gespeelde werken van de afgelopen vijftien jaar:

Marsen (Jungschützen, Juniores en Avant, China March); gearrangeerde pop (How Deep is Your Love); musical (Phantom of the Opera); jazz (Take the "A" Train, Watermelon Man); filmmuziek (Harry Potter, Lion King, My name is Bond, La Strada, Once Upon a Time in the West); koralen, kerstliedjes, volksmuziek (Hora, klezmer), bejaardenhuistoppers (Robert Stolz Melodieën). Verder: Vioolconcert no. 1 (Max Bruch), Peer Gynt Suite (Edvard Grieg), Dynamic Overture (Jurriaan

Andriessen), Folksong Suite (Shostakovitch), Old home days (Charles Ives), Slavische Dansen (Dvorak), Musik aus Böhmen (Jonak), Japanese Folk Suite (Harold Walters). Soms komen er 'vreemde' voorwerpen op het podium: The Typewriter (Leroy Anderson) met Lonnie solerend op typemachine en Coffee Serenade (Ted Huggens) met Ruth op koffiekopje.

De naam

Officieel heten we Wester's Harmonie Korps. Dat zit niet iedereen even lekker. Eerst is jarenlang gediscussieerd over het 'Korps'. In de jaarvergadering van 1988 vonden sommigen 'korps' oubollig, anderen bleken juist trots op deze traditie. Met 16 stemmen voor, 12 tegen en 7 onthoudingen bleef de naam WHK in stand.

Jaren later, na aanhoudende discussie, werd besloten de officiële naam WHK (om praktische en financiële redenen) te handhaven, maar voortaan wel de roepnaam Wester Harmonie te gebruiken.

Daarmee is het echter nog niet gedaan. In de ledenvergadering van 2004 loopt ook de 'harmonie' gevaar: 'Dat kan beter blaasorkest worden'. De interpretaties verschillen opnieuw: oubollig staat tegenover trots op traditie en het voorstel wordt verworpen. Wordt vervolgd.

Slot

Dat de Wester Harmonie nog steeds een bloeiende vereniging is, mag uit het voorgaande blijken. Hoe de toekomst eruit ziet weten we niet. Zoals bij alle amateurverenigingen, of het nu een voetbal- of korfbalclub betreft, is de afname van leden en vrijwilligers een teken des tijds.

Maar gezien het plezier dat zowel muzikanten als publiek aan de Wester beleven rekenen wij erop dat de Harmonie ook in de (verre) toekomst haar partij blijft blazen.

van toen

naar nu

Deze jubileumuitgave kwam tot stand dankzij de financiële steun van:

CSM Suiker

Wijkcentrum D'Oude Stadt, Amsterdam
 Stadsdeel Bos en Lommer, Amsterdam
 Prins Bernhard Cultuurfonds
 Schipholfonds
 VSBfonds
 Thela Thesis, Amsterdam
 Leden en oud-leden Wester Harmonie

Tevens verleenden hun steun aan het jubileum:

Mansarda-Sintra Muziekuitgaven, Hilversum
 De Haske Publications BV
 Molenaar Edition BV

Tekst: Gemmie Janssen en Lonnie Stegink

Vormgeving: Ingrid Bouws

Met bijzondere dank aan:

Piet Bakker, Renske de Haan, Aly Knol, Hans Lington, Erik Lute, Henk te Riele, Jeanne Visser en alle anderen die hun medewerking hebben verleend aan dit boekje.

Foto pagina 3: Wil van de Meulen

Foto's pagina 19, 22, 23, 37 - onder: Wil Heldoorn

Bronnen

- Joost van Beek / Shell-journaal van nederlandse harmonie- en fanfare-orkesten ('s-Gravenhage: Shell Nederland, 1981)
- Jan van Ossenbruggen / Van pijperfluit tot symfonisch blaasorkest (Molenaar, 1977)
- Keetie E. Sluyterman / Driekwart eeuw CSM'. Cashflow, strategie en mensen (Diemen: CSM, 1995)
- Suiker plakt. Jubileumuitgave ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van CSM. (CSM, 1994)
- www.csm.nl
- www.westerharmonie.nl

Namen bij foto Wester Harmonie in 2004, p. 37, onder:

v.l.n.r. achterste rij: Georges Dollé, Lonnie Stegink, Ingrid Bouws, Beatrijs Claessens, Mariëtte Höppener, Ellen Goede, Erik Lute, Frieda Krul, Netty van der Bijl, Mia Bos, Hans Lington, Bernadette Tordoir, Renske de Haan, Henk te Riele, Aly Knol, Lau de Ruijter, Piet Bakker, Francien van Uden, Rozemarijn de Leeuw, Carlo Lieveld, Joke Harte, Hans Westerdaal, Christine Henfling, Vincent van den Bijlaard.

v.l.n.r. voorste rij: Karel Kuypers, Eva Pastoor, Geralda Jurriaans, Christa van Dusschoten, Dennis van der Coelen, Gemmie Janssen, Jeanne Visser, Herman van Hulzen, Henk Berends

JUBILEUMUITGAVE
TER GELEGENHEID VAN
HET HONDERDJARIG
BESTAAN VAN HET
WESTER HARMONIE
ORKEST

